

อาหารไก่พื้นเมือง

๑ เมษายน ๒๕๓๕

กองส่งเสริมการปศุสัตว์
กรมปศุสัตว์

อาหารไก่พื้นเมือง

นพวรรณ ไชยานุกุลกิตติ
เสาวคนธ์ โรจนสถิตย์

กลุ่มงานวิจัยอาหารสัตว์
กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

อาหารไก่พื้นเมือง

เกษตรกรไทยมีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันมาเป็นเวลานานแล้ว โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ และไม่ได้เอาใจใส่ดูแลมากนักเฉลี่ยครัวเรือนละ 10-15 ตัว จนถึงปัจจุบันนี้สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของไทยก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนักแทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเลย ไก่พื้นเมืองยังมีลักษณะที่โตช้าให้ผลผลิตต่ำ และตายปีละมาก ๆ การที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้มีรายได้เพิ่มขึ้นนั้น จำเป็นต้องมีการปรับปรุงไก่พื้นเมืองในหลาย ๆ ด้านไปพร้อมกันได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การจัดการดูแล การป้องกันโรค และการให้อาหาร ซึ่งในส่วนของอาหารนั้น นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการที่ไก่จะมีชีวิตและการเจริญเติบโตนั้น จำเป็นต้องได้รับสารอาหารต่าง ๆ อย่างเพียงพอ ในช่วงฤดูฝนไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องไก่ขาดอาหารมากนัก อาหารธรรมชาติ อาทิ หนอน แมลง เมล็ดพืช ฯลฯ มีอยู่ค่อนข้างสมบูรณ์ แต่ในช่วงฤดูแล้งอาหารธรรมชาติเหล่านี้มีอยู่จำกัด ไก่จะเริ่มขาดอาหาร อ่อนแอ โตช้า และเกิดการตายมากโดยเฉพาะในไก่เล็ก

ความต้องการสารอาหารของไก่

สารอาหารต่าง ๆ ที่ไก่ต้องการเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีพ การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตนั้น พอจะแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ได้ 5 หมู่ คือ

1. โปรตีน ประกอบด้วยกรดอะมิโนชนิดต่าง ๆ ไก่ต้องการนำไปใช้ในการสร้างเป็นโปรตีนตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น เป็นส่วนประกอบหลักของกล้ามเนื้อ อวัยวะภายในต่าง ๆ เม็ดเลือดแดง และเป็นส่วนประกอบของผลผลิต ได้แก่ ไข่ เป็นต้น

2. คาร์โบไฮเดรต เป็นสารอาหารจำพวก แป้งและน้ำตาล เป็นแหล่งในการให้พลังงานแก่ร่างกายเพื่อนำไปใช้ในการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิต เช่น ไข่ ฯลฯ

3. ไขมัน เป็นแหล่งให้พลังงานแก่ร่างกาย เช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่จะให้พลังงานมากกว่าประมาณ 2 เท่า และยังให้กรดไขมันบางชนิดที่จำเป็นสำหรับร่างกายด้วย

4. วิตามิน-แร่ธาตุ เป็นสารอาหารที่จำเป็นยิ่งแต่ร่างกายต้องการในปริมาณที่น้อยมาก หากขาดจะทำให้ไก่โตช้า และเป็นโรคขาดวิตามิน-แร่ธาตุ ชนิดนั้น ๆ

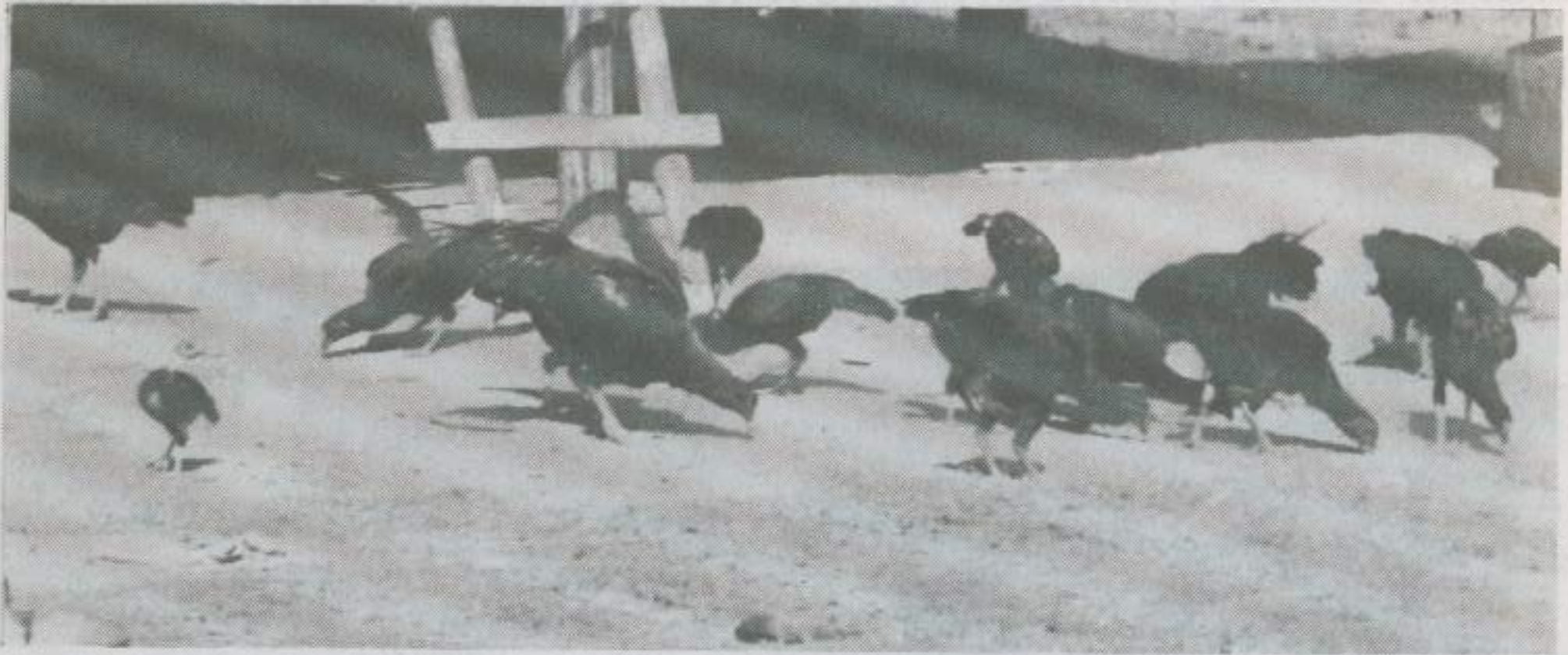
5. น้ำ เป็นสารอาหารที่จำเป็นและมีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าไก่ขาดน้ำจะทำให้ไม่อยากกินอาหารและถึงตายได้ในที่สุด เกษตรกรควรหาภาชนะบรรจุน้ำสะอาดตั้งไว้ให้ไก่กินได้ตลอดเวลา

ความต้องการสารอาหารต่าง ๆ เหล่านี้ แสดงโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในสูตรอาหาร ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปเมื่อไก่มีอายุและน้ำหนักเพิ่มขึ้น สำหรับความต้องการสารอาหารของไก่พื้นเมือง พอจะแบ่งออกเป็นระยะต่าง ๆ ได้ 3 ระยะ ดังนี้

1. ลูกไก่เล็ก ระยะแรกเกิดจนถึงอายุ 6 สัปดาห์ ควรให้อาหารที่มีโปรตีนประมาณ 18-20 เปอร์เซ็นต์ พลังงานใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 2,900 กิโลแคลอรี/กก.

2. ไก่รุ่น คัดตั้งแต่อายุ 6 สัปดาห์ขึ้นไป จนถึงขายส่งตลาด หรือเลี้ยงถึงอายุ 23 สัปดาห์ (สำหรับไก่ที่จะใช้ทำพันธุ์) ควรให้อาหาร ที่มีโปรตีนประมาณ 16 เปอร์เซ็นต์ พลังงานใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 2,900 กิโลแคลอรี/กก.

3. ไก่พ่อแม่พันธุ์ คัดตั้งแต่อายุ 23 สัปดาห์ขึ้นไป ควรให้อาหาร ที่มีโปรตีนประมาณ 15-16% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 2,800 กิโลแคลอรี/กก.

วัตถุดิบอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงไก่พื้นเมือง

วัตถุดิบอาหารสัตว์ เป็นแหล่งของสารอาหารต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งวัตถุดิบแต่ละชนิดจะมีความเข้มข้นของสารอาหารแตกต่างกันออกไป บางชนิดอาจมีสารอาหารบางอย่างมากเกินไปเกินความต้องการของไก่ แต่บางอย่างก็น้อยกว่าความต้องการ การที่จะให้ไก่ได้รับสารอาหารทุกชนิดพอดีกับความ ต้องการ จึงต้องนำเอาวัตถุดิบอาหารสัตว์หลาย ๆ ชนิด มาผสมกัน ในสัดส่วนที่พอเหมาะ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ วัตถุดิบอาหารสัตว์บ้างพอสมควร ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวอย่างคร่าว ๆ ถึงการแบ่งแยกวัตถุดิบประเภทต่าง ๆ และวัตถุดิบที่มีการใช้กันมาก เพื่อให้เกษตรกรได้ตัดสินใจเลือกนำมาใช้เลี้ยงไก่ได้ตามความเหมาะสม

1. วัตถุดิบอาหารประเภทแป้ง เป็นพวกที่ให้สารอาหารโปรตีนค่อนข้างต่ำน้อยกว่าความต้องการของไก่ แต่จะให้สารอาหารพวกแป้ง และน้ำตาลเป็นส่วนใหญ่ ใช้เป็นแหล่งในการให้พลังงานแก่ร่างกาย วัตถุดิบประเภทนี้ได้แก่

- **ปลายข้าว** ให้โปรตีนประมาณ 8% พลังงาน 3,500 กิโลแคลอรี/กก. ใช้เลี้ยงไก่ได้ทั้งปลายข้าวเจ้า ปลายข้าวเหนียว และปลายข้าวหนึ่ง

- **รำข้าว** เป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว ซึ่งจะมีทั้งรำหยาบและรำละเอียด รำหยาบมีส่วนของกลบปนมากค่อนข้างสูง มีคุณค่าทางอาหารต่ำ มีโปรตีนประมาณ 6-7% ส่วนรำละเอียดมีคุณค่าทางอาหารดีกว่า ให้โปรตีนประมาณ 12% พลังงาน 2,710 กิโลแคลอรี/กก. เหมาะที่จะใช้เป็นอาหารไก่มากกว่ารำหยาบ

- ข้าวเปลือก มีคุณค่าทางอาหารต่ำกว่าปลายข้าวประมาณ 20-25% เนื่องจากส่วนของแกลบที่หุ้มเมล็ดข้าวอยู่นั้นไม่มีคุณค่าทางอาหารต่อไก่ ข้าวเปลือก มีโปรตีนประมาณ 6% พลังงาน 2,660 กิโลแคลอรี/กก. ก่อนที่จะนำมาใช้ผสมอาหารเลี้ยงไก่ ควรทำการบดให้ละเอียดก่อน

- ข้าวโพด มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกับปลายข้าว มีโปรตีน 8% และพลังงาน 3,370 กิโลแคลอรี/กก. การนำข้าวโพดมาใช้เลี้ยงไก่นั้น ควรระวังปัญหาเรื่องเชื้อรา ซึ่งสามารถสร้างสารพิษที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ไก่ได้ ดังนั้นจึงควรเลือกข้าวโพดเมล็ดที่สะอาดและไม่มีสิ่งปลอมปนอื่นมาใช้ โดยทำการบดให้ละเอียดก่อนนำมาผสมกับวัตถุดิบอื่น

- ข้าวฟ่าง มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกับปลายข้าว ให้โปรตีนสูงกว่าเล็กน้อย คือประมาณ 11% และให้พลังงาน 3,250 กิโลแคลอรี/กก. ข้าวฟ่างบางสายพันธุ์อาจมีสารพิษอยู่ด้วย ซึ่งทำให้สัตว์ไม่ชอบกินและโตช้า ควรเลือกใช้ข้าวฟ่างเมล็ดขาวและเหลืองจะปลอดภัยกว่า ก่อนที่จะนำมาใช้ควรทำการบดให้ละเอียดก่อนเช่นเดียวกับข้าวโพด

- มันสำปะหลัง ใช้เป็นอาหารไก่ได้ในรูปของมันเส้นหรือมันหมัก ซึ่งผ่านกรรมวิธีที่ทำให้สารพิษลดลงแล้ว โดยวิธีการผึ่งแดดหรือหมัก มีคุณค่าทางอาหารต่ำกว่าปลายข้าวมาก ให้โปรตีนประมาณ 2% และพลังงาน 3,500 กิโลแคลอรี/กก. ดังนั้นควรเลือกใช้เมื่อมีราคาถูกกว่าปลายข้าวหรือข้าวโพดมาก ก่อนที่จะนำมาใช้ ควรทำการบดให้ละเอียดก่อนเช่นกัน

- **ต้นสาकु** เป็นพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติมีมากในภาคใต้ของประเทศไทย มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกับมันสำปะหลัง ให้โปรตีนประมาณ 1-2% การนำมาใช้เป็นอาหารไก่ ทำได้โดยการนำต้นสาकुมาตัดเป็นท่อน ๆ ผ่าซีก แล้วนำไปชุบเอาเนื้อเยื่อในลำต้นผึ่งแดดให้แห้งเก็บไว้ใช้ผสมกับอาหารอื่น

2. **วัตถุดิบอาหารประเภทโปรตีน** โดยทั่วไปแล้วมักจะเป็นพวกที่ให้โปรตีนค่อนข้างสูงกว่าความต้องการของสัตว์ และมักจะให้พลังงานต่ำ ได้แก่

- **ปลาป่น** ทำมาจากปลาเป็ด ให้โปรตีนค่อนข้างสูงเฉลี่ย 50-60% ขึ้นอยู่กับคุณภาพของปลาเป็ดและวิธีการผลิต โดยทั่วไปแล้วปลาป่นมีราคาแพง และมักจะมีการปลอมปนด้วยวัตถุดิบอื่น จึงควรระมัดระวังในการเลือกซื้อมาใช้พอสมควร

- **กากถั่วเหลือง** เป็นผลพลอยได้จากการนำเมล็ดถั่วเหลืองไปสกัดเอาน้ำมันออกให้โปรตีนสูงประมาณ 44% ในบางท้องที่ซึ่งมีการปลูกถั่วเหลืองมาก เมล็ดถั่วเหลืองอาจมีราคาถูกในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวเกษตรกรสามารถนำเมล็ดถั่วเหลืองมาใช้เลี้ยงไก่ได้เช่นกัน โดยนำไปผ่านความร้อนโดยวิธีการต้ม/นึ่ง/คั่ว ให้สุกก่อนเพื่อเป็นการลดปริมาณสารพิษที่มีในเมล็ดถั่วเหลืองดิบ คุณค่าทางอาหารของเมล็ดถั่วเหลืองจะมีโปรตีนต่ำกว่ากากถั่วเหลืองเล็กน้อย คือ มีโปรตีนประมาณ 38% แต่จะให้พลังงานค่อนข้างสูงถึง 3,300 กิโลแคลอรี/กก.

- ใบกระถิน ควรนำมาผึ่งแดดให้อยู่ในรูปของใบกระถินแห้ง เพื่อเป็นการลดสารพิษลงก่อนที่จะนำมาใช้เป็นอาหารไก่ ใบกระถินแห้ง มีโปรตีนเฉลี่ย 14-23% ขึ้นอยู่กับว่ามีก้านปนมากน้อยแค่ไหน ถ้าเป็น ใบกระถินล้วน ๆ จะมีโปรตีนประมาณ 23% นอกจากจะใช้เป็นแหล่งให้ สารอาหารโปรตีนแล้ว ใบกระถินยังเป็นแหล่งของวิตามินเอ และสาร แซนโทฟิลล์ ซึ่งเป็นสารให้สีทำให้ไข่แดง และทำให้ขาและผิวหนังไก่มี สีเหลืองอีกด้วย

- ใบมันสำปะหลัง มีคุณค่าทางอาหารใกล้เคียงกับใบกระถิน ก่อนนำมาใช้ต้องนำไปผึ่งแดดให้แห้ง เพื่อเป็นการลดสารพิษเช่นเดียวกับการทำมันเส้น ใบมันสำปะหลังล้วน ๆ มีโปรตีนสูงถึงประมาณ 25-27%

- กากเมล็ดยางพารา เป็นผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมันออกจากเมล็ดยางพาราซึ่งมีทั้งชนิดกระเทาะเปลือก และไม่กระเทาะเปลือก ก่อนสกัดน้ำมัน กากเมล็ดยางพาราที่ผลิตได้ในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นแบบไม่กระเทาะเปลือก มีคุณค่าทางอาหารต่ำ ให้โปรตีน 16% และมีเยื่อใยสูงมาก ประมาณ 41%

- กากปาล์มน้ำมัน เป็นผลพลอยได้จากการสกัดน้ำมันปาล์ม มีทั้งชนิดหีบน้ำมันทั้งผล ซึ่งมีคุณค่าต่ำมากและมีเยื่อใยสูง ไม่เหมาะที่จะ นำมาใช้เป็นอาหารไก่ และชนิดที่ได้จากการสกัดน้ำมันจากเมล็ดปาล์ม ซึ่งมีทั้งชนิดกระเทาะเปลือก และไม่กระเทาะเปลือก กากเนื้อในเมล็ด ปาล์ม ชนิดกระเทาะเปลือก มีคุณค่าทางอาหารดีที่สุด ให้โปรตีนประมาณ 16-18% เหมาะที่จะนำมาใช้เป็นอาหารไก่ มากกว่าชนิดอื่น

นอกจากนี้ก็ยังมียัตถุติบอื่น ๆ อีกหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งให้สารอาหารโปรตีนได้ ได้แก่ กากมะพร้าว กากเมล็ดฝ้าย กากเมล็ดนุ่น กากถั่วลิสง เป็นต้น และยังมีอาหารธรรมชาติ ซึ่งไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยสามารถหากินได้เอง ได้แก่ พวกหนอน แมลง ไข่เดือน เป็นต้น

3. ยัตถุติบอาหารประเภทพลังงานสูง ใช้เป็นแหล่งให้พลังงานแต่เพียงอย่างเดียว โดยเสริมลงในสูตรอาหารเมื่อสูตรนั้นขาดพลังงานมาก ได้แก่ น้ำมันพืช ไขมันสัตว์ น้ำตาลทราย และกากน้ำตาล สูตรอาหารที่มีการเสริมยัตถุติบประเภทนี้ควรระวังไม่เก็บไว้นานเกิน 1 สัปดาห์ เพราะอาหารจะหืนและเสียได้ง่าย

4. ยัตถุติบอาหารประเภทวิตามินและแร่ธาตุ ใช้เป็นแหล่งให้วิตามินและแร่ธาตุปลีกย่อย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสัตว์จะต้องการในปริมาณที่น้อยมาก สามารถให้ในรูปของ วิตามินและแร่ธาตุพรีมิกซ์ ซึ่งมีส่วนผสมของสารอาหารเหล่านี้พอกับความต้องการของสัตว์ ยกเว้นแร่ธาตุบางตัว ซึ่งไก่ต้องการในปริมาณมาก เช่น แคลเซียมและฟอสฟอรัส ต้องให้เสริมต่างหากในสูตรอาหาร ในรูปของกระดูกป่น และ/หรือ ไดแคลเซียมฟอสเฟต หรือเปลือกหอยป่นในกรณีที่ขาดแคลเซียมเพียงอย่างเดียว ไก่ที่เลี้ยงแบบปล่อยจะได้รับวิตามินแร่ธาตุบางส่วนจากแสงแดด หญ้า และผักสด

5. ยัตถุติบอาหารประเภทกรดอะมิโนสังเคราะห์ เป็นสารเคมีที่มีคุณค่าทางอาหารเท่ากับกรดอะมิโนชนิดนั้น ๆ มักจะเสริมลงในสูตรอาหารในกรณีที่ขาดเฉพาะกรดอะมิโน เพียง 1 หรือ 2 ชนิด เท่านั้น ซึ่งกรดอะมิโนสังเคราะห์ที่มีใช้กันอยู่ ได้แก่ แอล-ไลซีน และ ดีแอล-เมทไธโอนีน

ตัวอย่างสูตรอาหารไก่พื้นเมืองระยะต่าง ๆ

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาตินั้น โดยทั่วไปแล้ว ไก่จะโตช้ามากและให้ผลผลิตต่ำ ต้องใช้เวลาในการเลี้ยงดูนานถึง 5-6 เดือน จึงจะจับขายได้ แต่ถ้าเกษตรกรมีการเลี้ยงดูไก่พื้นเมืองอย่างดีเช่นเดียวกับการเลี้ยงไก่กระทาง และมีการให้อาหารแก่ไก่กินตามความต้องการดังที่กล่าวมาแล้ว จะทำให้ไก่เจริญเติบโตดีขึ้น ใช้เวลาในการเลี้ยงดูเพียง 3 เดือน ก็สามารถจับขายได้แล้วโดยมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 1.2 กิโลกรัม ตัวอย่างสูตรอาหารไก่พื้นเมืองระยะต่าง ๆ ที่ให้ไว้ในเอกสารนี้ คำนวณโดยยึดถือตามความต้องการสารอาหารที่ระบุไว้ข้างต้น โดยเลือกใช้จากวัตถุดิบที่มีอยู่มากและเกษตรกรนิยมใช้สำหรับการเลือกสูตรอาหารสูตรใดสูตรหนึ่งนั้น ขอให้คำนึงถึงราคาของวัตถุดิบเป็นเกณฑ์ เช่น ในช่วงที่ข้าวโพดมีราคาถูก และมีปริมาณมากก็เลือกสูตรที่ใช้ข้าวโพดเป็นหลัก อย่างไรก็ตามในเอกสารนี้ไม่สามารถทำตัวอย่างสูตรอาหารจากวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ ได้ครบถ้วน หากเกษตรกรท่านใดมีความสนใจ และต้องการสูตรอาหารที่นอกเหนือจากนี้ สามารถติดต่อขอคำแนะนำได้ที่ กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ พญาไท กทม. 10400 โทร. 2511941

สูตรอาหารสำหรับลูกไก่เล็ก (ตั้งแต่แรกเกิด - อายุ 6 สัปดาห์)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	50.7	-	-
ข้าวโพด	-	58.2	-
มันเส้น	-	-	46.6
รำละเอียด	20	15	15
กากถั่วเหลือง	21	18.4	29.4
ปลาป่น	6	6	7
เปลือกหอย	0.3	0.4	-
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	1	1	1
เกลือ	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ (ไก่ไข่เล็ก)	0.5	0.5	0.5
รวม (กก.)	100	100	100

สูตรอาหารสำหรับไก่รุ่น (อายุ 6-23 สัปดาห์ หรือจนถึง
ขายส่งตลาด)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	51.9	-	-
ข้าวโพด	-	53.7	-
มันเส้น	-	-	49
รำละเอียด	25	25	20
ใบกระถิน	4	4	4
กากถั่วเหลือง	12	10.2	19.2
ปลาป่น	5	5	6
เปลือกหอย	0.6	0.6	0.2
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	0.5	0.5	0.5
ดีแอล-เมทไธโอนีน	-	-	0.05
เกลือ	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ (ไก่ไข่รุ่น)	0.5	0.5	0.5
รวม (กก.)	100	100	100

คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน

บทนำ (หน้า 1-5) 1. การเลือกสถานที่เลี้ยง (หน้า 6-10) 2. การเลือกพันธุ์ไก่ (หน้า 11-15) 3. การจัดการฟาร์ม (หน้า 16-20) 4. การจัดการสุขภาพ (หน้า 21-25) 5. การจัดการอาหาร (หน้า 26-30) 6. การจัดการน้ำ (หน้า 31-35) 7. การจัดการมูล (หน้า 36-40) 8. การจัดการโรค (หน้า 41-45) 9. การจัดการการตลาด (หน้า 46-50) 10. การจัดการอื่นๆ (หน้า 51-55)

บทนำ (หน้า 1-5) 1. การเลือกสถานที่เลี้ยง (หน้า 6-10) 2. การเลือกพันธุ์ไก่ (หน้า 11-15) 3. การจัดการฟาร์ม (หน้า 16-20) 4. การจัดการสุขภาพ (หน้า 21-25) 5. การจัดการอาหาร (หน้า 26-30) 6. การจัดการน้ำ (หน้า 31-35) 7. การจัดการมูล (หน้า 36-40) 8. การจัดการโรค (หน้า 41-45) 9. การจัดการการตลาด (หน้า 46-50) 10. การจัดการอื่นๆ (หน้า 51-55)

บทนำ (หน้า 1-5) 1. การเลือกสถานที่เลี้ยง (หน้า 6-10) 2. การเลือกพันธุ์ไก่ (หน้า 11-15) 3. การจัดการฟาร์ม (หน้า 16-20) 4. การจัดการสุขภาพ (หน้า 21-25) 5. การจัดการอาหาร (หน้า 26-30) 6. การจัดการน้ำ (หน้า 31-35) 7. การจัดการมูล (หน้า 36-40) 8. การจัดการโรค (หน้า 41-45) 9. การจัดการการตลาด (หน้า 46-50) 10. การจัดการอื่นๆ (หน้า 51-55)

สูตรอาหารสำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ (อายุ 23 สัปดาห์ขึ้นไป)

วัตถุดิบอาหารสัตว์ (กก.)	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	49.1	-	-
ข้าวโพด	-	51	-
มันเส้น	-	-	41.3
รำละเอียด	20	20	20
ใบกระถิน	5	5	5
กากถั่วเหลือง	12.1	9.4	17.8
ปลาป่น	6	6	7
ไข่ขาว/น้ำมันพืช	-	1	1.5
เปลือกหอย	6.8	6.8	6.5
ไคแคลเซียมฟอสเฟต	0.2	-	-
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.05	0.05	0.10
เกลือ	0.5	0.5	0.5
พรีมิกซ์ (ไก่ไข่)	0.25	0.25	0.25
รวม (กก.)	100	100	100

การให้อาหารไก่พื้นเมือง

1. ระยะลูกไก่เล็ก (อายุแรกเกิด - 6 สัปดาห์) อาหารสำหรับลูกไก่เล็กนี้ ควรเป็นอาหารที่มีคุณภาพดีย่อยได้ง่าย เพื่อให้ลูกไก่ได้รับสารอาหารต่าง ๆ อย่างพอเพียง ซึ่งจะทำให้ลูกไก่มีความสมบูรณ์ แข็งแรง และโตเร็ว อันจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการเจริญเติบโตของไก่อายุต่อไปด้วย ทำให้สามารถลดระยะเวลาในการเลี้ยงดูจนถึงส่งตลาดได้ ควรเลือกใช้อาหารผสมสำหรับลูกไก่เล็ก ตามตัวอย่างสูตรอาหารที่ให้ไว้นี้ หรืออาจจะซื้ออาหารผสมสำเร็จรูปสำหรับไก่ไข่เล็กมาใช้แทนก็ได้ ในการให้อาหาร

แก่ลูกไก่อะยะนี้ควรให้ลูกไก่ได้กินอาหารตลอดเวลาอย่างเต็มที่ โดยให้
ครั้งละน้อย ๆ แต่บ่อยครั้ง (ประมาณ 3-4 ครั้ง ต่อวัน) เพื่อให้อาหารในราง
ใหม่และสดอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ลูกไก่กินอาหารได้
เพิ่มขึ้นด้วย การให้อาหารในแต่ละครั้งควรจะดูด้วยว่ามีอาหารเหลือใน
รางมากน้อยแค่ไหน หรือพอสำหรับให้ไก่กินหรือไม่ เพื่อจะได้ปรับการ
ให้อาหารครั้งต่อไปได้พอดี

2. ระยะไก่อุ่น (อายุ 6 สัปดาห์ จนถึง อายุ 23 สัปดาห์)
ควรเลือกใช้สูตรอาหารสำหรับไก่อุ่น หรืออาจใช้อาหารผสมสำเร็จรูป
สำหรับไก่ไข่รุ่นมาใช้เลี้ยงก็ได้ การให้อาหารไก่อะยะนี้ควรยึดหลักให้
ไก่ได้กินอาหารอย่างเต็มที่เช่นกัน เพื่อให้ไก่อีการเจริญเติบโตได้สูงสุด
ซึ่งจะใช้เวลาในการเลี้ยงดูอีกประมาณ 6-7 สัปดาห์ หรือไก่อีอายุได้
3 เดือนขึ้นไป ก็จะได้น้ำหนักตัวประมาณ 1.2 กิโลกรัมขึ้นไป ซึ่งสามารถ
ขายส่งตลาดเป็นไก่เนื้อได้แล้ว แต่ถ้าเกษตรกรต้องการคัดเลือกไก่อุ่นที่มี
ลักษณะดี เพื่อเลี้ยงไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์ต่อไป จะต้องมีการควบคุมอาหาร
โดยเริ่มตั้งแต่ไก่อีอายุได้ 10 สัปดาห์ เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่อ้วนเกินไป
ซึ่งจะทำให้มีผลต่อไปถึงระยะให้ไข่ ทำให้ได้ผลผลิตไข่น้อย และมี
อัตราการผสมติดต่ำ ในการควบคุมอาหารนั้นอาจใช้วิธีการจำกัดปริมาณ
ที่ให้กินไม่ให้มีการเพิ่มขึ้นมากนัก โดยดูจากความสมบูรณ์ของไก่
ประกอบด้วย หรืออาจนำข้าวเปลือกบดมาผสมเพิ่มไปในสูตรอาหาร ใน
อัตราส่วนข้าวเปลือก 1 ส่วนต่ออาหาร 4 ส่วน แล้วให้ไก่กินอย่างเต็มที่
ก็ได้

3. ระยะพ่อแม่พันธุ์ (อายุ 23 สัปดาห์ขึ้นไป) เลือกให้อาหารสูตรสำหรับพ่อแม่พันธุ์ หรือให้อาหารผสมสำเร็จรูปสำหรับไก่ระยะให้ไข่ การให้อาหารไคร่ระยะนี้ควรมีการควบคุมปริมาณที่ให้ เช่นเดียวกับในระยะไคร่รุ่นพันธุ์เพื่อป้องกันไม่ให้แม่ไคร่อ้วนเกินไป ควรให้อาหารประมาณวันละ 80-95 กรัม

ข้อควรระวังในการเปลี่ยนสูตรอาหารใหม่ทุกครั้ง เกษตรกรไม่ควรทำการเปลี่ยนให้อาหารสูตรใหม่ทันที เพราะไคร่อาจปรับตัวไม่ทัน และเกิดความเครียด กินอาหารลดลง ชะงักการเจริญเติบโตและการให้ไข่ลงได้ ควรจะค่อย ๆ ทำการเปลี่ยนให้อาหารสูตรใหม่แก่ไคร่กิน โดยนำอาหารสูตรใหม่มาผสมกับอาหารสูตรเก่าและฝึกให้ไคร่กินจนคุ้นก่อนประมาณ 3-4 วัน จึงค่อยเปลี่ยนเป็นให้อาหารสูตรใหม่ได้ทั้งหมด

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองอย่างถูกวิธี และให้อาหารที่มีคุณภาพจะช่วยปรับปรุงให้ไคร่มีการเจริญเติบโตดีขึ้น และพัฒนาเป็นอาชีพเสริมสำหรับเกษตรกรได้ ซึ่งในอนาคตคาดว่าอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองจะเป็นที่นิยมของเกษตรกรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ การเปลี่ยนรูปแบบการเลี้ยงจากเดิมเป็นการเลี้ยงในสภาพขังกรงมีข้อควรระวังคือ ไคร่จะมีการจิกตีกันมาก ซึ่งปัญหานี้จะลดน้อยลง ถ้าเกษตรกรได้ทำการตัดปากไคร่ก่อน และให้ไคร่ได้กินอาหารครบทุกหมวดหมู่อย่างพอเพียง

แนวทางการให้อาหารไก่พื้นเมืองระยะเจริญเติบโต

อายุ (สัปดาห์)	นน.ตัวเฉลี่ย (กรัม)	ปริมาณอาหารที่กินเฉลี่ยต่อวัน (กรัม)
1	50	5
2	85	10
3	130	15
4	200	24
5	280	35
6	410	42
7	545	50
8	680	55
9	820	62
10	950	65
11	1,080	68
12	1,200	70

เลี้ยงสัตว์ให้ได้ผลดี จะต้องมี

- สัตว์พันธุ์ดี
- อาหารดี
- โรงเรือนดี
- การจัดการ (การเลี้ยงดู) ดี
- การควบคุมป้องกันโรคดี

**มีปัญหาในการเลี้ยงสัตว์ ปรีกษาได้ที่
สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ**

